

Бүгү турттарның пролетарийслери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 251 (12641)

1984 чылдың октябрь 30, вторник

1925 чылда үндэстэниң

Өртөз 3 көп.

Совет Эвилелиниң
хамаатылары!
Камналга болгаш хума-
галал дээш шимчээш-
кини улам-на кал-
бартыңар!

(СЭКП ТК-ның
Кийгырларында)

Байкал-Амур демир-орук-магистралының түдүүнүң болгаш ажыгдалының ажылчыннарынга, инженер-техниктиг ажылдакчыларынга болгаш албан-хаакчыларынга, партия, профэвилел болгаш комсомол организацияларынга, демир-орукчу шериглерге, бүгү киржикчилеринге

Эргим эштер!

Байкал-Амур демир-орук-магистралының кол демир-орук шугумену салырың доозар болгаш оң бүгү дүртүңгө өөздөлдүрүң ажылчын шимчээшкениң ажыдар талазы-биле партия-ның XXVI съездинин шийириниң, алдыңга социалисттик хуузаларың чедириниң күөлдүрүң дүтүлүңдө мөдүлүң СЭКП Төв Комитетинде хань сепкил ханымшкын-биле дүлүң алган. Ол кайгамчык күш-ажылды тикелге-биле түдүтүң бүгү киржикчилеринге чүрөктүң ханымшкын байыр чедирин түр бис. Байкал-Амур магистралың түдүп тургуска-ны совет улустуң кайгамчык боттандырышкыннарың чыл бижилгениңе чөптү-биле кирер.

Транспорттун чаз күчүлүр артериязы бистин чүртүвүстү, малгыңа Чөөн Сибирийн болгаш Бирокы Чөөн чүктүн экономиказың хажыгдалыңга, ол демиржүрүлгө улуг демиржүрүлгө боттандырышкыннарың тургузарыңга, бойдустун бай-лак курларың улус ажыл-агый өргөлдүрүңгө ажылап кайгырың чүтүлүр-дүлүң.

Он чыл дүртүңдө берге-ширин байдалдарга БАМ трассазыңга түдүп-мотаж ажылдарың кайгамчык улуг хемчээл кылдыңар. Халдар өттүр, тайга-эним тавартың, тулаа-малгаң, мөңгө доң черледи 5 муң километр кол болгаш станция демир-орук шугуменың салган, 4200 хире көвүрүлгөң бол-

гаш өске-даа кылмаал түдүтүлгөң туткан. Магистралың түдүтүлгөң-биле кады өөздөлдүң болгаш автономнот республикаларың, крайларың болгаш областтарың шөптөп турар организацияларың күжү-биле, чаз хоорайлар база чаагайжыттың суурлар түтүтүң, чүртүң чөөн районна-рыңа кадрларың бижилгелеринге таарымчалык байдалдар түртүстүңүр турар.

Магистраль түтүтүң база ажылдап турар. Олазы хөмүр-даш болгаш мич, түдүк материалдары, техника болгаш өске-даа чүткөр чүдүрүң составтар чөртүң турар. Амур-Амур-Комсомольскың, Магнитный, Түрксибий болгаш Братский түдүкжүлүңгө алдарың чачылдарың улам-чылалышаң, муй-мун оолдар болгаш кыстар боттарың анык чүрөктөң кийгаш-биле деңизге комсомолдун кол түдүгүңа чедип келгилээң. Олар профессионал мержежал миңда чедип албышаң, амьдыралың тергилең эки шөлөзүң эртпүң турар.

Эң нарын сорулгаларың шийирлелер шылаар хей национал-дык коллективтер түдүгүңа кыска хуузада түртүстүң. Магистралың түтүтүң турар кижилең бүрүзү бүгү улустун ол хер-гезе кырың-биле чөртө-чөртө эргилең.

БАМ-ны бүгү-чүрт түдүк турар. Хей-хей республикалар, крайлар болгаш областтар, муй-мун бүдүрүлгөң анаа мами-наларың болгаш механизация, рельстерин болгаш шала-

ларың, түдүк конструкцияларың берип, өске-даа чүтүлгө чагыларың күөлдүң турар. Эртөм-шиңгел болгаш төлөңдөл шийиртүлгө оң түдүгүңа улуг салымшкын кырың турар. Шөптөп турар организациялар магистральда чүртүлгө, социал-амьдырал түдүтүлгөң талазы-биле улуг ажылды кылпүң турар.

Байкал-Амур демир-орук магистралың түдүкжүлүңгө белек чедириниң Хабаровск крайың, Бурят болгаш Якут АССР-лериң, Иркутск болгаш Чита областтарың партия, профэвилел болгаш комсомол организацияларың, түдүтүң, амыр-агыймы улуртуктарың улуг организакы болгаш политика-кижидетелер ажылчын түңсөлү болур. Байкал-Амур демир-орук магистралың түдүк доозар талазы-биле, магистралың зоназыңа ажыгың-ажылал-ларың эң байлак куралдарың, эң-не дүртөп тургуска-ны кырыңгө улуртук чаз объект-лериң түдүк тургуска-ны селер моол союу-даа долу күш-биле ажылдап, бистин миң Төрөң чүртүвүстүң чаагай чөртүңа чаз-чаз чедириниң чедип алмырарга бүдүрүлгөң илергелдең тур бис.

Эргим эштер, силерге чаагай кадыкшымың, 1984 чылдың болгаш ийитиң-биле беш чылдың социалисттик хуузаларың, даалгаларың күөлдүрүң чедириниң күөлдүң.

Совет Эвилелиниң коммунисттик партиязының төп комитеди

«ССРЭ-ниң алдарлыг мелинатору»
хүндүлүг атты тургузар дугайында
ССРЭ-ниң дээди Совединиң
Президиумунун чарлыы

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунун доктадыр болза:

1. «ССРЭ-ниң алдарлыг мелинатору» хүндүлүг атты тургузар.

2. «ССРЭ-ниң алдарлыг мелинатору» хүндүлүг атты СССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун чарлыы болгаш төлөңдө шийиртүлгө улуг салымшкын кырың болгаш ол талазы-биле ажылга 10 чылдан эвэңт эвэс үе дүртүгүңа ажылдаң түдүк, үлөтүр, ажылдап, эртем, төлөңдө болгаш өске-даа бүдүрүлгөң, организацияларың болгаш албан чедириниң ажылдакчыларыңа тыксыр.

3. «ССРЭ-ниң алдарлыг мелинатору» хүндүлүг аттың дугайында дүрүмүң болгаш «ССРЭ-ниң алдарлыг мелинатору» дөң-дөң демалың тайылбырың билилар.

4. СССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Чаралы-биле 1973 чылдың июль 3-те хууза алганы СССР-ниң орден-лериң, медалдарың болгаш хүндүлүг аттарың дугайында ийити-Дүрүмүң (ССРЭ-ниң Дээди Совединиң резолюциясы, 1979 чыл, № 1, чүл. № 23, чүл. 408, 1984 чыл, № 29, чүл. 502) 19 чүлүңдө «ССРЭ-ниң алдарлыг парашо-нист-шеник» деп сөстөңиң союга «ССРЭ-ниң алдарлыг мелинатору» деп немей бижир.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунун
Даргазы К. ЧЕРНЕНКО.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунун
Секретары Т. МЕНТЕШАВИЛИ.

Москва, Кремль, 1984 чылдың октябрь 26.

Өндүр-чаагай сорулгаларга бараалгаткан

ТЫНДА (Амур область).
Байкал-Амур демир-орук магистралының дериниң чөптөп чүтүлгө үе-чала доозулган: 3102 километр оң ууң дүртүлгө позитив шимчээшкениң ажы-тылгыңа. Хуузазында бир чыл бурганчар чедип алдыңар күш-ажылды ол тилгелге Бүгү-эвилел комсомолчу намысчыл түдүтүң хей кийиктик коллективниң он чылда кыл-калган ажылдың чаагай түңсөлү болган.

Магистралың наймызында Тыва хоорай байырлап шийиртпүң кийр шимчээшкениң. БАМ-ның бүгү ууңга позитив шимчээшкениң ажы-тылгыңа тураскалган магистраль төлөңдө болган. Демир-орук түдүкжүлүң, БАМ-ның ажылдап уластоткоруң ажылчыннары, демир-орукчу дайынчылар, социалисттик чарыштың тилкелери, шийирлелер кырың.

Индире — СЭКП ТК-ның Политбюро кеңежүүнө кандаат, СЭКП ТК-ның секретары В. И. Долгих, СЭКП ТК-ның Туулу кыдыңың эргелгелер И. Н. Дмитриев, ВЛКСМ ТК-ның бирги секретары В. М. Митин, СССР-ниң министрлер И. С. Конарев, И. Д. Соколов, СЭКП Хабаровск крайкомунун бирги секретары А. К. Черный, СЭКП Амур обкомунун бирги секретары С. С. Араменко, СЭКП Бурят обкомунун бирги секретары А. М. Беликов, СЭКП Иркутск обкомунун бирги секретары В. И. Ситников, СЭКП Чита обкомунун бирги секретары М. И. Матафонов, СЭКП Якут обкомунун бирги секретары Ю. Н. Прокопьев, РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы орадакчы В. А. Демченко.

Митинге В. И. Долгих чүвө чугаалаң. Чылганнар оңу чылмы-биле уткан. Байкал-Амур магистралың түдүкү болгаш ажылчын кырыңжыларын СЭКП Төв Комитетиниң байырлыг чаралыңга ол номчулгө, митингилең бүгү киржикчилер үрүлүлгөңдө амыр чакса-кың-биле утканнар.

Бистин партияны, ТК-ның Политбюро, СЭКП ТК-ның Чигиле секретары, СССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Даргазы К. У. Черненко боду Байкал-Амур магистралың дериниңгө, оон түдүкжүлүңгө хей мун кийиктик коллективниң кайгамчык улуг кыдыңгөң улаңдырып келгени СЭКП Төв Комитетиниң байырлыг чаралыңга чөртөп чугаалаң. Силерге болгаш силерниң үрүлүлгөңдө улуг түдүгүңа бүгү киржикчилер чүрөктүң ханымшкын ийит байырың чедир, эң-не чаагай күөлдүң кийиктериң дамыдарың ил К. У. Черненкоң даасканың сепкил ханымшкын-биле күөлдүң түр мен. Константин Устинович бо черин нарын болгаш агаар-бойду байдалдарың дошкунуң көрүп, анаа таварыш чөртөп болгаш БАМ-ның түдүкжүлүңгө маадырлар чөртүң били-биле үлөүлүр турар. Силерниң маадырлыг күш-ажылдың дээш, совет ажылчын агыңың чаагай чачымчаларың төлөңдө-биле уламчылап турарың дээш чүрөктүң ханымшкын ийит чөртөп чугаалаң.

СЭКП Төв Комитетинге, Президиумуңа, СССР-ниң Министрлер Чөвүлелиңе, ийит К. У. Черненкоң байырлыг чаралыңга митингилең, киржикчилер белек көдүрүлгүң-биле хууза алган. Туулулар болгаш демир-орукчулар БАМ түдүкүң бүрүң доозар дээш, ала-чүртүң Улуг дайымыңа совет-улустун Төлөңдөңиң 40-ылды болгаш СЭКП-ниң XXVII съездиниң төлөңдө чарыштың улам-на калбарың Ленин партиязыңа, Төрөң чүртүк боттөңкөң.

(СЭТА).

Директорга сөс

Октябрь-айның төңүзү. Хар дагарже, шөлдөжө кийр чап, катан эрип, чер хыраалар турар. «Кыска белең сен бе?» деп, агаар-бойдуз айтырып турганың. Совхозтун демиржүрүлгө районда эң белең, соок база эң баштай маңа дүжөр, оон соонда арттарың ажып, Улуг-Хемниң шийалыңгө чыгыңаң бадар. Мен бо ажыл-агыйда чедип-чыл ажылдап турар болгаш, Хендергениң күсү-кыска үлөүлөр, илаңгы кадыг-берге, кавыскалыг чазың «танымыр» мен.

Кышты хур-менди агар дээш жазовчулар калдык ажылды чөртүканың? Бисте 16500 баш шээр мал, 700 баш чылмы, 1900 баш мийиштык бола мөд бар. Нийтингил ма-лымды кыштаглаашкының мадамыдаң түртүлүп алган бис деп санап турар бис. Ма-лаз эң кол чүтүлгө мал чедириниң белекеси. Сиген кезин алдырың планың ачы күөстөң. Бүгү күшүң үлөүлүр, 3500 тонна сиеңни мал чедириниң белекесиң болгаш. Тос мун тонна чогаан масса-ажылап алдыңар. Кыш-тагарың барык хей үрүлүс септеңиң эртек, малчына-рың, сакмалчыларың чүрт-таар-башкылар чылгыла-тылган, доозултылган, чүт-тааттылган. Сонга, хаалгаларың, пекталарың үрелки оран-сава чок.

Парткомга, «көз» Советтик күөсүмүң, профэвилел комитетинге үстүңдө аламың айтырылгың чүтүлгө кызың.

КЫШТАГЛААШКЫНЧЕ КИРИПКЕНИВИС

гейге ам келген чүвө. Чамдык улуртуктарың, специализация болгаш талазы-биле кылып чөртүлүп келген ажылдарың диниал, күөлдүңиң контро-лю хонга түдүп келген. Хей-ниңти организацияларыңда суурда хергежер чөвүлүң (даргазы Л. Х. Осумаа) бүдү-рүлгө ажылчынга көсүк дула-зын кийриң турар. Сууруң хергежер чөвү кажаа көржө-ниң хоорарыңда, малчына-рың бажынарың чылгыла-рыңда эзелет малдың чаш төлүң камгалып алырыңа чедир үлүң кийрер. Кыштар-га, септеңгезинге бо чылмы олар база-ла эки ажылдаң.

Белекел ажылдарыңгө эвэңт эвэс кезин малчына-рың боттарыңга оңаажыла-рың билиңер. Аргалыктада кыш-тап орап Араалың Ондар малчынарыңа эң эки белек-кениң. 21 тонна сиеңни бола кескеш, кыштаанда чедирип алган. Тараа саваның бо хун-дерде өөртүп ап турар. Ол кыштаанда бажыңың, мал ка-жазың эки кылдыр септээң. Долганан Ондуну-оол, Биче-оол Дэмбид-оол болгаш өске-даа хойжүлүлүк белекениң алганы багай эвэс. Мийиштык бола малдың сени өзүң турар. Илек калдарчыларың дүжү-лүк, мержегалы белиң орап, Билангы Тыва АССР-ниң алдарың малчыны Сары Конгар, Саарбай Арбай-оол, өске-даа илек калдарчыларың

кыштаглаашкына хынамчалыг келген.

Чоокта чаз совхозтун бүгү малчынарыңга хуралы эрт-тирбис. Ону белекел, кыш-тап бүрүз кайы хире байдал-дың дээш, кодан бүрүзү шүтүмчүлүгүң бэ-биле хынал көргөн бис. Күсүк хунерин эки ажылдавай, оран-сава-зың-даа, кажаа-хоразың-даа чедир кылп «Алаң» ийит-чай-гыс кийилер барың илереткен чүвө. Бо удаада шүтүмчүл-гө хойжүлүр К. Достай-оол, О. Комбу таварышкан. Ол болгаш чамдык өске-даа ий-терин кыштаглаашкына ийик белекениң ап болуруң бүгү аргалары бар.

Түңсөлүңдө даразында чүтүлгө демделексиди. Көзүң ийилерин белекел бөдү-рүлгүң, шийирлел ажылда-рың СЭКП ТК-ның октябрь (1984 чыл) Пленумуң кийги-рип турар. «Сонгааралың болбас ийити сорулга бола мал ажылдаң чедип алдыңар, он оон дүжүлүр дээш бүгү-ле эргөжөк чүтүлгө чүл-дөңиң кылдыр болур» деп СЭКП ТК-ның Пленумуңа СЭКП ТК-ның Чигиле сек-ретары К. У. Черненко чүтүл-гөң ажылдаң, партияның айтымыңгыңа күш-ажылчы-гу-биле харылаарың — бис-тин хуузалың.

Б. МОНГУЛ-ООЛ,
Жлавоң аттың совхозтун ди-ректору.

1985 ЧЫЛДЫҢ ҮЛҮҮНДЕ

«Тыва кобальт» комбинат тос айларда продукция сайгарың планың 100,8 хуу күөстөң. Күш-ажылдың бү-дүрүчүлүгүң планың 3,3 хуу өскөн. Амыр үеде чыл планың чедириниң боттан-дыр дээш база Октябрь ре-волюцияның 67-ыл оон төлөңтүп уткүр дээш кол бол-гаш дулаада хетер аразында чарыш калбарган.

Гидрометаллургия цехи кон-центраттыг кобальт кылп үн-дүрүң 0,4 хуу улагытырган. Терил-Хайның шийирлел-ажылаа бүдүрүлгө тос ай-ларда продукция бүдүрүң өрткөн чылдың бо үеи-биле дөңсөргө 10,3 хуу көүлөт-кен. Рууда казып тыварыңгө планы 104,5 хуу күөстөңгөн. 12 бригадаларың 5-и 1985 чылдың үлүлүде ажылдап ту-рар. А. А. Гринянин, А. Ф. Семькин, Л. П. Маркелов оновтул бригадаларың планың оонаалдарың хуузаа бетинде дооскан.

Комбинаттың дирекциязы, партия, профэвилел болгаш комсомол комитет-тери хетер аразында чарыш-

ты организастаарың эки-жеринче улаңган хемчег-лериң ап чөртүлүп турар. Мун ажыг кижилең хуузаа соци-алисттик хуузаларың алгы-лаан. Ол хуузаларың то-даргай экономика болгаш ком-мунист күш-ажыл шөлө-көңгө ажылдап кылган. 673 кижилең дөрт бригада коммуни-ст күш-ажылды шалымчы-деп атты чаалап алган. Үн бригада камналыңың хуузаа салым ажыгың, ийит бригада-ламың ажылчыннарың күш-ажылга киржигелениң коэффициентиниң барымдаалап төлөп турар.

Совет Тываның 40 чылмы төлөңтүп уткүр дээш калбар-ган социалисттик чарыш-ка кирипкеш, гидрометаллур-гия цехи Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиуму-нун Хуузаа бажың-биле шийирткан. Күш-ажылды ор-ганизастаарың ажылдап, са-гыла-чүрүмүң бижылгап тур-гаш, коллектив бо чылдың сөөмү айларың планың долаар болгаш ажык күөлдүр сорулганы сааган ажылдап турар.

Бистин көр.

КУСКУ СУГГАРЫЛГА

СЭКП ТК-ның октябрь Пленуму «Мелинаторыңгө ууң хуузалың программаның, түртүң азы-чөм фондуң доктаамаң өстүр сорулга-биле мелинаторстан чедирин ажылдаңың ажыктың белекел дүтүлгөңдө айты-рыңга чаалажып көргөң «Хуузалың Демдээ» орден-ниң эдилекчи К. Ч. Натпиг-оолдун бригадамың улуг чүл-дүлүшүң-биле хууза алган. Суггатылаа бөүлде күсүк сугат ажылдарың организастыг чөртүлүр чүтүр. Чүтө дөңгө, сугат — көзүң ажыл-агыйың продукттук чөртүң белекел дүтүлгөңдө сатып салымшкын.

Т. ОЧУР-ООЛ.

Тыва литератураның болгаш уран чүүлүң Москвага хуннери

УЛУСТАРНЫҢ НАЙЫРАЛЫҢЫҢ БАЙЫРЛАЛЫ

Бистин республиканың литература болгаш уран чүтүлүң Москвага хуннериниң киржикчилери Тывада чедип келген. Оларын чалгыс чер чүртүлгөңдө өөрүс-күлүг уткуп алганнар. Самоаветин дүжүп турганнарың уткуп келген СЭКП Кызыл хооромунун секретары Г. Ш. Монгуш байыр чедирин чүвө чугаалаң, артист-терге, чогаалчылар, чүрүкчулүр Төрөң чүртүс-гүң наймыскалыңа чедириниң оюн-көргүлгөңдө дээш өөрүп чедириниң мадериң, чаа чедириниң оларга күзүң. Амыр-менди солчулуктарың, эр-гим-чылдык сөстөң.

Ам литература болгаш уран чүтүлүс хуннериниң киржикчилеринге оң сөс берилгелер. — Бо удаада Москвага Совет Тываның чүтүлгө литерату-ра, уран чүтүлгө кулчу-туралы көрүстүңгөң эвэс дээрин чүтүлгө-да мунуңда демделексиди. СЭКП Мос-ква хоорому. Бүгү-эвилел-дин Ленин ордениң «Билиг» ийитилениң баштаар чери, ол шыкаш Бүгү-россияның болгаш Тываның «Билиг» ийитилелдериниң баштаар черлериниң кады организаста-аның ийитилел-политиктиг номчулгалар-биле недела эге-лээ. Ону Политтехникте мун-дун Төв секторунгө эр-тир-ген — деп, «Билиг» ийит-илениң Тыва республика ор-ганизастың баштаар чедирин даразымың орадакчы А. Ф. Емельянов чугаа-лаан. — Академик, Социали-ст Күш-ажылдың Маадыры, Бүгү-россияның «Билиг» ийит-илениң баштаар чериниң даргазы И. Ф. Образцов, Бү-гү-эвилелдин «Билиг» ийит-илениң баштаар чериниң

шайыңканы ийит ордениң мадери, тыва солундарыңгө мерсер, ол-ла берге салып алганы Тыва дугайында ном-нар, альбомнар, откритикалар, херек демлектери москвалы-ларың холдарында — бо бү-гү бистин республиканың шайың сайыралыңгө деңиз-ли көргүзүп турган. Чүртү-гү өске областтары, крайлары болгаш республикалары-биле дөңсөргө чүлгө дөртөн чыл хуузалың кыска үеде Совет

Тываның экономиказы болгаш кулчулгуң ССР Эвилелиңгө эки-дүмө улуг ө-бүзүлгө кирип турар бүгү улустар-бы-деп болгаш турар деп түң-неди ийитилел-политиктиг номчулгалар үндүргөн.

— Политтехникте музейге болгаш кезеге мен база кир-жим, Григорий Чоодуевичниң ийитилең диниң — деп, Социалист — Күш-ажылдың Маадыры, Каз-Хем районуң СЭКП-ниң XXV съездин ат-

тыг совхозтун комбайнери Л. Д. Даваа узамчылап чугаалаң. — Бодунуң бистин республиканың дээш сепкил-чү-рүм дойдур, Советтер чүртү-вүң дөң эргелгө эки-дүмө улустарыңгө аразында оон күш-ажылчы чоң дээш чөртө-гөң ордун. Күрүңгөң Төв «Россия» концерт залыңа ба-рып, бүгү улустун шык маадыржы Людмила Зыкина-ны Тыва дугайында сөзүң чылды сөстөңиң диниң, бис-

ЧУРУКТА: Литература, болгаш уран чүтүлүс хуннериниң киржикчилерин Кызылга утканы, О. ОХЕМЧИКТИҢ фотоу.

СЭКП Төп Комитет
гаш ССРЭ-ний
Чөвүдөлийн

шингиз дүрдөгүдөй
э-биле хемсегер
доктамын багай
рар. Бүдүргөсө
азияларнын техн
десларын ук до
гаалжип көрөб-
диринч талаш-б
лер жымдап кы
Күш-жымдап с
мун быжгаларын
биле чорудар
планы жымдап
даа болза, ону
сагымынч дугай
де коткак болган
рүгдөрдө, орган
прогулда, жым
аргаалар, автоз
ондак), котгала
руктаз эвези
гын чөн ажыгала
чоруктор Кызыл
лер. Чалаланып
гөсөриле, Чадан
сөтөлдө-тудур
болуп турар. Нит
чылдыт то аллары
ауна «Тыва ашто
жымшыкны 2572
чидирген. Тыва
331 кижж ажил
Ам-ддан үрүк-к
жымшын түрүлү
дүрдөгүдөй болг
циялар күш-аж
жымшын түрүлү
жымшын түрүлү

биле ажылга 10 чылдан эвээс тудуг, үлөтпүр, ажылгаал, эр бүдүрүгелерини, организацинниң ажылдакчыларына тыпсыр.

2. «ССРЭ-ниң алдарыг мелиорация болгаш суга жылга» де мелиорация бүдүрүгелери заңналары бар. ССРЭ-ниң курулуш мелиорацияны болгаш бижини бутаар тыпсыр.

3. «ССРЭ-ниң алдарыг мелиорация кижилери» ССРЭ-ниң туту бижини болгаш доктаратган хөрөк демдэн тыпсыр.

4. «ССРЭ-ниң алдарыг мелиорацияга талазынга, ол аттың нери бар болза, оларның үстүрүмү» ССРЭ-ниң Дээди Секре...

«ССРЭ-ниң мелиоратору» х...

ТАЙЛЫ...

«ССРЭ-ниң алдарыг мелиорация» болгаш талазынга 36 миллиметр хөй-булуңук Демдетиң муруну талазы фондун, алдынааң шыйыгыгаш кылгытлары алдынааң...

мөс үс дургузунда ажылдаан
м. төлсөйлөт болгаш өскө-дээ
дарың болгаш албан черлери-
натору» атты ССРЭ-ниң Ме-
м. министрствозуунун аргези-
албан черлери болгаш органи-
нөк-дээ министрстволарының,
н ведомстволарының киирген
натору» хундулгт атты ты-
Дуан Советинин Президиуму-
нган хевир тузугар кылды-
натору» хөөк дөмдээн тө-
лгаш кижиңе ССРЭ-нин өрөс-
таалазында кадарар.

вединиң Президиумунун
ры Т. МЕНТЕШАВИЛИ.

**алдарлыг
өрөк дөмдээни
ыры**

натору» хөөк дөмдээн алды-
бедин 32 миллиметр, дооразы
савирлг.

дэ таран турар херелдерин
кызыл уяалы салдыстыг бол-
сылгын дээрбекте ыра-

ташовқалар, күүрөң
низы болгаш хөгж-
аты жашал турар
каш чаарткычылар
гадыкчылар нияти-
ризм болгаш эски-
у-биле чөүөлү, эр-
тиг ниятидел, проф-
спорт ниятидел
густунган.

Республиканың
уткуштуу он бир
дмц дертку чымыда
ган социализм
идеякейле ки-
культура ажм-
чамдык чедикчил-
алган. Күүрөң фя-
ния болгаш хөгжү-
агындыл артистер-
жигези-биае Тыва
тура хүнери Моод-
публикага чедикчи-
кен. Тыва АССР-ни
разымч болгаш у-
иң хүлери Моск-
ча, доозуган.

Планың ооналда
социализмн хүлээ-
сидеэнин талалар

фильмо-
и тели-
Од ыш-
лаш чо-
гу, ту-
ны, та-
м-техн-
ициде-
тери ту-
билеин-
ге шы-
н чы-
калба-
рышка
шпила-
шкыла-
ры, ак-
тылары
ин чы-
лмоязы-
шты те-
ни кир-
ди кул-
лат Ре-
ни эр-
тнтерату-
ру чуу-
ла чоокта
ер бол-
ш куу-
рыде че-

ли конференцияны кырк-
чылары демеделзнер. Ном са-
дырны коллектив Совет Ты-
ванаң 40 чылыгы уткушту
бедик кертүзүлери чедил а-
галы дзге СЭКП обкомунч,
Тыва АССР-ны Министр
Чевулулени болгаш профба-
зуулулени тураксаа Кызыл
туту-биле шаңнаткан.

Култура ажилдакчылары-
ны чедилшкинери-биле че-
ргелешти чамалык четтестерге,
чедир шиктирлеттинген айт-
тырыларга доктап, чаа-чаа
сорууларыны тодараткан.

Конференцияны ажилында
култура ажилдакчыларыны
профбизделек ТК-зыны инст-
руктор С. С. Докинов кыришкен.

Култура ажилдакчылары-
ны профбизделек обкомуну
баштайгы организастыг пл-
муну болган. Профбизделек
обкомуну даргазына Е. М. За-
харинская, секретарына —
О. М. Банн соугукан.

дестик артым талазында хөрө
дирлешкен лентада лавр бур
устуяле —Кадыр болгаш Ма
дери болгаш чуруктары ма
Хөрөк демдөү дээртерек ду
2218 миллиметр демчээлиги
душкан, ол колодакны кызыл
муар лента-биде орааган. Кол
демдестик хөрөккө кадары-биле

ССРЭ-нин Дээди Со
Секретар

Т Н И Л Е К

СЭКП Бай-Тайга райком
болгаш райүүсөөм бо чыл
дыр эрткен тос айларын
социалисттик чарыктын тун
дасдери үндүргөн, көдөрүн
ишчилери он бири беш чыл
дик дөрткү чылынын план
нын ооналдарын болгаш со
циалисттик хуузалгасарын күт
үсидир дээш күш-ажылыз бе
лик көдүрүшкүчүнүн ажна
дап турарын демдөзүн.

Ажыл-агыйлардан «Кара
Хөл» совхоз курунган савар
планнын ооналдарын ажир

мэдээний дугаары-биле бэлэн кёрүскөн, солгай талкы канын хевирй. Бүгү бжикмек кылдыр кылган-азы-биле алын томпаактыг, ырт-булутчук колоодаа тулут, дооразы 18 миллиметр джаканын артыг талзында булузканы кылган.

Эдинийн Президиумунун
У. Т. МЕНТЕШВИЛИ.

Ч И Л Е Р

ген. Көдзэ Советтерден Кы-
мыл-Дар көдзэ Совети эки
өрүгүзүлүг болган. Хойжу
бригадалардан «Тээлин совхоз-
тун Кууак хойжу бригадазы
өрүрт чүс баш хойга онааш-
тыр сесен үзү хурагалы мей-
ди доруктурган, бирги чери
алган. Мал чөми бөлөктөр
бригадалардан «Кураакчи-
совхозтун Серенот Кызыл-
оода ууздукан бригадазы 340
тоина сизген бөлөктөр турган,
724 тонна чедирген.

эртенги ажыл хув
агелдэв. Чер ору
токтун ажылчыны
келгенде, рудник
Г. В. Парамзин хо
чынга шайнал ты
ында датжыларга
дыннадытны кылга
нин аттыг «Тыва
комбинатынын

ӨРҮМН

ажылын херекселдер: кустуу-хай, демір-хүрүк, дармаска. Байташты көрөсінде, калың ажилга чадчыканын-дай адыш ишти өлөмгөн деп-тип, ажил шакы сөөлүндө ортга көндүрүбей барып тура-даа, кара жакындап мал мал-биде идер, төргө-биле үндү-сөөртүп турганар. 1957 чыл-да ол Час-Адырга келгенде, штедня казарында ам-на те-хниканы ажылгай берген. Ха-ны көчирсөрдөн-алган агаар дузасы-биле өрүмнөп, да по-роданын электрикгы вагоног-Дериг-херекселдерни, черде-ушканган керини, чер өрүмнөз-ушканын бодун-даа экисиде-цияны аттары-биле сөөртү-турган. Удавандан Д Эдикс КМ-500 станокту өрүмнө-жи мастери болуп, тусыйда-ажылдай берген.

шинин бирги көргүзүүдө с
цалдыгы код ут-шиг эки э
кертпимес, Ийгин көргүзүл
хариш коргунчуг чорук кү
тэли, мичангаш шиниң у
казы илереп келир. Мен б
даарымга, шиниң финал
төпмөзүл хире. Артистер эки о
лди тулар, малаңга РСФСР
ниң улустун артизи Хүрм

Кандидат артизи Евстигнеев, Тыва АССР-ин улустун артизи Александр Тауакий, Тыва АССР-ин болган РСФСР-ин алдарлыг артизи Борм. Баам-Сагаама даш анык артистер-лаа, оо камаарыры.

Шүтүмүлелдиг санаалардын үлүшүлүшкнн. Анаа өлүмүрү, Москва эмгектезинин сүктаркыма А. С. Болыковчылча деп чуттаалан тывары. Оо шун-дир. Тывалар даш каңчаар чурттаа чоралыны олорын чыккыдарын, хел-снн оон билги аалым. Бодун аас-кежиг дээм демисе шун турар сөз кыстын снн чылмы дээш сатыш азырп олдум. Оон соолда ынгга шинин, концертти даш көөр чыккыдары.

Ындыг үлүшүлүшкннер хой Тыванын библиотекаларынын чыл чылдарда жамал чоралы А. В. Степновча. Селге ала, амбалыын концертине буау аа-бууде-биле келген. Ол аа-гистерге чечектерин тууду-сун мында дээш: «Бо азд, дээш, ул концертти, Совет Тыванын чечектежикчиле кере-тинин дээш аас-кежиктиг бол-дум. Ол дээрге улуг байыр-лаа дээр.

Шыяан-ла Тыва АССР-ин Москвага эрттирген литерат-тура, уран чүүл хүнери оо-лор чыккыларине болган хой-луктарыне уластырын пайым-дуулууга байырлаык болуп эрткен.

С. КОЗДОВА.

Д. Эдиски мого, сизин
ри-быле пуд деңиз-
раторну көк оңурун
тургез, өрүмнөн
Дагдылар боза До-
гетовичини эскер-
чи. Кызыл-Тайгын
Хөл бажылдан сек-
комке аздааңа хор-
узуг даштары таан-
чок баяз-ла өрүмнөн
Эзээн болганда, о-
торуну ажилын
нам, ханы смгыт
раалда быйыргың
өргөнтү болушкун
келгез, чызыр азы-
отрун чоругу ка-
ханы бозал тытты
кезек шимчед дур-
дын эскерген мен.

Д. Эдиски боу-
данд 1952 чылда
ныл Хорунуг-Безжи-
лел ажилы кылын о-
лотия экспедиция-
лашм амга чедир а-
дег тода сактын ор-
чаны ажилдан тур-
акызын өдөрүн, со-
шуничилде ажилын
шенен көр күзгө
чедип келгени о.т.
билбес, даг ажилын
жил чок кижиге, ки-
жи мында-ла парыл-
болза, белен аяс бо-
лар-тейлери кезжи-
логтары шынчилде
кылып, кижж дурд-
ла...

омакты, башкы соок дыны
иништы турда чедирин бап
кегеш, солду медонни дына-
нан мен деп, ол чутгалар.
Хожудангай көшмү аммы-
радылар төрөн Тызым, улут
Совет чуртка каттышкан бол-
ган. Кожуудан келген су-
гакчы, чизе кымыш, кичи
бүзүлгө төрүтүнгөн херчи-
лесте тыпсып турганы күс
ол-ла болгай. Д. Эдикси өө-
рунун диннаанын Үмч, Хараа.
Чынг-Каттыгы аялы ургай-
гы, Дус-Дагыны кызыл-ду-
у, Кара-Даптын даг-дугунун
өксө аяктыгы казымал төрөн
черинде көп деп билил чораан
болза, Совет чурттан келген,
өртөм-билдиган геологтар-биле.
Тызы — тоар болар үнели,
металдарын, язым-бүрү ту-
дуг материалдарынын, өске-
даа казымал байлыктарын
дун чок уурайгы деп чүвени
боду ишчилежи, кара-биле
көргөн.

Чыргакча ажал доозу-
гана, өскөндиги Барлык ба-
жыны Бөрт-Өйгө барган.
Ишчиле ажалдарына чуту-
ла херек, кылымал куйлар-
штолына казар пролодик
ажылдан Доржу Хертекович
ишнгозун эгелген. Өл-шкы,
карангы куй иштин карбиз
кымыш чырыткан, иштанга-
ны бир кичи тузун бөзгөт,
өскөзи аар маска-биле өс ту-
рун, кадыг хазалары өрүмөн.
чамалдырын турганнар. Бу-

[illegible]

дүржүгалыгы Дөржү Күжү-
товичинин уадаанда орум-
екчилепсиз каан. Хол-биле
тур орумнар ажил руникте
ич-не кадыг ажилдарын бир-
эчине бооп турар. Кыштын
ажыг соогу, чайнын дунаар-
ыт изин, частын когуртуну
оок хадм-да хоочун дагжын-
ын тура-сортун, ажилынан
ичингызын моондактан шы-
дааан. Булун чаэрби чылдары
ичтинде «Тыва даг-түт»
комбинатында ажилдан кел-
еп, эвээш эвес аныктарга ол
ажыл-амырлардын арга-дур-
жугалын дамыдып өөркеткен.
Д. Эискиннин орумекчилеп
ажылдан келген үези — руа-
иктин, комбинаттын ажи-
ын намыры ол.

Оңгу беш чылда куш-ажыл-
а чайынаначат эедишкн-
ер дээш Дөржү Күжүтович
диските Тыва АССР-ин ал-
арын дажжын деп белик
тыгмыскан. Д. Эискинни
-булели, уруг-дарын «Тыва
даг-түт» комбинаттын ани-
ын чехтеринде ажиллап ту-
рарар. Огуу Илья, алазынын
оумууш чаалдырыпкан да-
арын, күчүлүг «БелАЗ»-биле
-бөрлөп үндү сөөртүп
кылалп турар. Куш-ажылдын
очууну, дүржүгалыгы ажил-
алды чүгле амы-төлу эес,
ич ажилдан турар коллек-
тын ичанган чогууларын
М. ХОВАЛЫГ,

руникте эскизватор маши-

Октябрьның социалисттик Улуг революциясынын 67 чыл оюнга тураскааткан Кызыл хоорайнын ажылчы чоннарынын байырлыг чыскаалынын дугайында

Улуг Октябрьның 67 чыл оюнга тураскааткан хоорайнын
ажылчы чоннарынын чыскаалы 1984 чылдың ноябрь 7-де, эр-
теңинин 11 шакта болур.

Ажылчы чоннар чыскаалга каттышкан колонналар-биле
келер:

№ 1 КОЛОННА. Хоорайнын бүгү школаларының өөреник-
чилери болгаш башкылары.

Чыскаалыр чери: Ленин кудумчузунда Пушкин аттыг би-
блиотеканын чаны.

Харымалар кижиз: А. В. Безъязыков.
№ 2 КОЛОННА. Башкы институтунун, Красноярский
политехниктиг болгаш көдээ ажыл-агый институттарының
филиалдарынын, техникумдарынын коллективтери.

Чыскаалыр чери: Ленин кудумчузунда Комсомольская
Интернациональная кудумчузунга чедир. № 1 колоннаын
соонга.

Харымалар кижиз: В. И. Данилейко.
№ 3 КОЛОННА. Профессионал-техниктиг училищелеринин,
профтехөвредилге эргелигинин коллективтери.

Чыскаалыр чери: Ленин кудумчузунда. Интернациональ-
ная Каз-Хем кудумчузунга чедир. № 2 колоннаын соонга.

Харымалар кижиз: В. Б. Казанов.
№ 4 КОЛОННА. Октябрь мурунгу социалисттик чаржы-
нын тилекчилеринин, коммунисттик күш-ажылды коллективте-
ринин — аныкбүдүргөчтүн, пассажирлер аргыштар АТБ-
нин, сүт комбинатынын, эт комбинатынын, даярдыгы фа-
бриказынын, 48-чи тулук эргелигинин, № 14 механизация эр-
гелигинин, «Тыва обшувбит» каттыжымшыкынын, Кызыл
үлөтүр болгаш аш-чым бараанар салымын, Тувакомму-
нальнун, «Каз-Хем» разветки, ном салымын республика
контрабандын, типографиянын коллективтери.

Чыскаалыр чери: Комсомольская кудумчузу, ИХМ бажы-
мын чаны.

Харымалар кижиз: Г. В. Халаский.
№ 5 КОЛОННА. Тулук материалдары үлөтүрүнү бүдү-
руге каттыжымшыкынын, Озгалга, Аш-чым, Чурт үлөтүр-
үнүн министрстволарынын, бажы заводунун, «Тулук ко-
лективтер» комбинаттын, алты заводунун, Тываның «Хүндүл-
дөл» орденнин геология-геофизика экспедициясынын, да-
техниктиг инспекциянын, чаа заводун, Тываның электри-
кчилеринин коллективтери.

Чыскаалыр чери: Каз-Хем кудумчузу, парк аягында, № 3
колоннаын соонга.

Харымалар кижиз: С. Г. Красновёр.
№ 6 КОЛОННА. Тываның транспорт эргелигинин, РСФСР-
нин Курьестердүктүлүгү талазы-биле Тывага эргелигинин
болгаш Кызылдың истребазынын, автомобиль оруктарын
туларын болгаш аныкбүдүргөчтүн талазы-биле бүдүргөч эр-
гелигинин, ОСВОД-тун, Енисей парокдостоунун Кызылда
район эргелигинин, Харымалык бүдүргөч-техниктиг эргели-
гинин коллективтери.

Чыскаалыр чери: Каз-Хем кудумчузу, парк аягында, № 3
колоннаын соонга.

Харымалар кижиз: С. Г. Красновёр.
№ 7 КОЛОННА. «Тыва тулук» трестин, ош керээлг
ажылдар талазы-биле «Организация» талазы-биле Тывага эргели-
гинин, «Красноярскгражданпроект» институтун ком-
плекстик тывалды кылдынын, Красноярск трестин иже-
нер-техниктиг шинчилелдер талазы-биле экспедициянын, Ту-
лук болгаш архитектура талазы-биле күрүнө комитетинин,
«ИЗСТУД» эргелигинин, «Сельхозстрой» тулук-монтаж
эргелигинин, «Тыва совхоз тулук» каттыжымшыкынын ко-
лективтери.

Чыскаалыр чери: Комсомольская кудумчузу, «Тувинская
правда» солунун редакциясынын бажымын чаны.

Харымалар кижиз: Т. А. Воронцов.
№ 8 КОЛОННА. Көдээ ажыл-агый министрствозунун, кө-
дээ ажыл-агыйын материал-техниктиг хандыргызынын талазы-
биле республика комитетинин, анык хамаарышкан бүдү-
ргөчтеринин, зооветнабия, Тараа продуктулар болгаш Аш-
чылар-тышкы ажыл-агый эргелигинин, аэрологин экспеди-
циянын, Ишт ажыл-агый, Мелниорага болгаш сүт ажыл-
агыйнын министрстволарынын коллективтери.

Чыскаалыр чери: Интернациональная кудумчузу, музей бажы-
мын чаны.

Харымалар кижиз: А. А. Рудольф.
№ 9 КОЛОННА. СЭП обкомунун болгаш хооромунун,
Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүленин, республиканын
Дээди Советинин Президиумунун, хоорай Советинин куус-
комунун, ВЛКСМ обкомунун болгаш хооромунун, профба-
завулдарын, солуннар редакцияларын, ном үндүрер черин,
Ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном үндүрер черинин
херектерин талазы-биле эргелигинин, «Билиг» иялелинин,
ТДТЭШ-нин, Телерадиокомитетин, Кулутура, Чыра-
дымшкын, Сан-дөө, Юстиция, Социал хандыргыла министр-
стволарынын, уруглар сатарынын болгаш яслеринин, Ки-
нофикация, Кинопрокат, Ажылга кассаларынын эргели-
гинин, бажыларын, Статистика эргелигинин, прокурату-
ранын, Куш-кулутура болгаш спорт талазы-биле комитеттин,
ДОСААФ обкомунун коллективтери.

Чыскаалыр чери: Комсомольская кудумчузу, № 7 колонна-
нын соонга.

Харымалар кижиз: Н. М. Коротаев.
№ 10 КОЛОННА. Чурталга-коммунал ажыл-агыйнын
болгаш Чоюнун амырал хандыргыла министрстволарынын,
Туваснабис эргелигинин, Материал-техниктиг хандыргыла
талазы-биле курамдестиктиг коллективтери.

Чыскаалыр чери: Интернациональная кудумчузу, № 9 ко-
лоннаын соонга.

Харымалар кижиз: И. М. Калинин.
№ 11 КОЛОННА. Садик министрствозунун, Респотреб-
союзтун, күрүсдэг инспекциянын, стандарттар болгаш
хемчээр техникакы курдайгаарал лабораториянын ко-
лективтери.

Чыскаалыр чери: Комсомольская кудумчузу, ИХМ бажы-
мын чаны, № 4 колоннаын соонга.

Харымалар кижиз: В. Г. Черепанов.
№ 12 КОЛОННА. Кадик камгалал министрствозунун
болгаш Ахтега эргелигинин коллективтери.

Чыскаалыр чери: Интернациональная кудумчузу, Кадик
камагалал министрствозунун бажымын чаны.

Харымалар кижиз: О. К. Олар.
Шуту колонналар чыскаалыр черлеринге 10 шак 30 ми-
нутта келер турар. Каттышкан колонналарын чыскаалынын
болгаш чыскаал үзүндө оларын шимчээччиликниң күбүкүн
Кызыл хоорайнын шерг комиссары В. А. Озерский хары-
лаар.

Чыскаал үзүндө хей-ниятига хорум-хорумун туларын
ИХМ-нин хоорай кылдынын начальнигинин оралакчызы
Е. С. Огоренкога даяскан.

БАЙЫРАЛ КОМИССИЯЗЫ.

ТӨЛЕПТИГ САЛГАЧЫЛАР БОЛУР

База бир суббота кечкелери-
нин бирээни. Кызылдың № 4
ХПУ-нунче ол кечкээ хей-ле
кижидер далажын турганнар.
Бинар-бүдүргөч өөредилге-
нин мастерлерин, башкылар,
сургуулар, чалаткан залчы-
лар кирип турган.

Фойе, зал, сцена — шуту
байырлачыг болушкунга бел-
кеттинген. «Ажылчы аял-
гынын кур күжүнге тураска-
ал» деп байырлыг ритуалды
арттирер деп туралары ол.
Уж кечкээге чалаткан залчы-
ларнын аразында училищенин
акты-агы үдө дорукчула-

ары — комсомолчу активистер,
анык тулукчулар, дагдымчы-
лар. Олар ханада дорук
стендлерин союрууга көрүп,
сургуу чоран чылдарын
өртүшкү-биле сактын чугаа-
лашканнар.

«Томанниг! Тукка денне-
жилер!» Байырлыг хөгжүмүн
үдөткөз-биле училищенин ту-
гун кирип келди Павел Кор-
чагинин чуртунун чанында —
хүндүлүг танымалдар. Аалчы-
лар — хүндүлүг оуттарда.
Байырлыг кечкээ мичалар эге-
лээн. Алаа аалчылар-биле
училищенин сургууларын со-

машпа, эки өөренир ужуруг
силер.

Оон аягыда В. Б. Борбак-
оол ботунун бригаданын
ажылдын дугайында база Со-
вет Тываның 40 чылынга ту-
раскааткан, социалисттик ча-
рыштын тилекчилери болга-
нын дугайында оларга чу-
гаалар берген. «Тыва тулук»
трестин дашчылар бригадир
Ч. К. Донгак, сантехник Ле-
онид Ражуевский, кран башка-
рыкчы Урана Шылгаар-оол
олар боттарынын мергежилни-
ге чоргааралын чорутурун
база сургууларын ол мерге-

жилди шилги алгагына өө-
рун, деткип турарын дугайында
чугаалааннар.

Залга училищенин бирги
курсуларынын ийилип алган мер-
гежилниг тыячы болуп, уч-
илищенин эки чалчыларын
улам байлашкандарын таңгы-
раалааннар. А болуктер аразы-
нда социалисттик чарыштын
тилекчилери болган № 10 бо-
дукке хүндүлгө бижикти ты-
ыскаан.

Сургууларын өөрүшкүлүг
шырай-арын көргөш, олар
келер үдө ажылчын алгын
төлөптиг салгачкылары-ыр
деп чоргаарал-биле бодалым.

Д. АЛЕКСАНДРОВА.

МОСКВА. Москва хемин
болгаш Кутузов кудумчузу
ЭДЧ-ниң бажымында көргөш,
мычкар көстүр.
В. СОБОЛЕВТИН, А. ЧУ-
МИЧЕВТИН фотоу.
СЭТА-ниң фотохрониказы.

БАШКЫВЫСТЫҢ ҮЛЕГЕРИ

Алаан-Маалыр школазы ми-
чан сес чылды турган. Бир-ле
кзатан (алдыгы класска өө-
рин турган мен) биске анык
пионер вожагыны келген. Уруг-
лар-биле чоок, чазик, хөгүт,
черде бистик сеткиликке кир-
ер кижил болган. Ол школага
арзын, кезээде-ле уруглар
адыгга чорутуу чүве. Дружина
соведниин дагдымчы бол-
жалдып турган болгаш, мээ
ажылчын бажымын-биле ту-
дус харымалыг турган.

Уругларын союрууга чал-
лап алырынга башкы кижиге
херек шынарлар алаа бар тур-
ган. Ам бодум башкы апарган
болгаш ону көчүтү экти угаа

ужуражип, совхозтун, суурнун
төгүзүн чыл турдуус. Ала-
ан маалырларын төрөдери-
биле ужуражымшыкынын
эрттир турдуус. Дружина
соведниин дагдымчы онгу
кыласты дооскуккө ажылда-
дым. Башкын Чылбак Чанга-
ооловва менээ хей-ле ажыл-
чыг чүдүлери өөртөкч. Пи-
онер ажылчыга ол дуржулга-
лыг-ла кижил, уругларын кө-
чүтү экти билер. Кым-бир кижил
ниң дугайын айтырар болза,
ол мипал-ла билген турар бол-
гаш чугаалар бээр.

Башкы болур күзүл-лаа ме-
чээ оон ужулкталган чалаваас.
Уруглар-биле ажылдап биле-

ринге, башкымын тыягыт-
рынга, талантылынга чор-
гааралын, магадлар мен.
Улус аразында санал берип,
чүве чугаалаары безин беле-
нөөс, бүгү чүдүлдерге кижил
чаңгыгар болгаш. Школага ке-
жээлери солун кылдыр эр-
тирп билер башкы, класс баш-
чылары-биле калы ажылдаар-
челишкенин үнөзенин ылаа
деп болаар мен.

«Пионер ажылды» ботул-
лаа уругтун шыдар башкы. Бо
школага ажылдап келерде
төзбү халыг турган. Оон
бээр ам эрзб чыл эрте бер-
ген. Уж башкы ол-ла школа-
да ажылдамышпа, ам ин-
тернат» деп, школа директо-

ру оон дугайында чугаалап
оар.

Интернат дээрге уругларын
ийги оран-башкы болгаш.
Алар чуртаар уругларга и-
чээлгелг болбос болза, өө-
редилге-лаа кылас, чоруму-
лаа кошкаар. Шак мичалг бай-
далды башкы эки болур бол-
гаш уруглар-биле эпит-эпи-
лещ, сагыш човангыр чорутуу
көргүзүр турар.

Алаан-Маалыр суурлаа кер-
режениер чөвүленин келги-
нүн. № 7 аякквартырын
дагдым. Башкы-лаа ажылчын,
чон ортузунга төй-ниити-лаа
ажылчын ак сеткилдиг кылды
чорутуу бажымын ажыл-
чыгге медикшиктерин ала-
лаа күзүп, оон эки үзгелерин
дөксээр мен.

И. ДЕЛЕГ-ООЛ,
студент.

ОКТАБРЬ

30. ВТОРНИК

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». 8.40 — Эртенги

гимнастика. 8.55 — Шыдыраага

делегей чемпионнады. 9.10 —

Чалыларын уран чогаалды-
галары. 9.40 — «Пропалга сив-
делегей». Уран-чечен фильм.

11.05 — Чаа док. телефильм.

«Хита Кутаталде». 11.30 —

Свердловсктин дагдымчыга.

12.05 — 12.10 — Телемезээр.

14.15 — Телемезээр. 14.35

— «Социалисттик чуртталга до-
кументалдыг фильминер. 15.15

— Концерт-очер. 16.00 —

«Уругларга ачыгчтар дугайы».

16.30 — «Чере, дээр-
ге болгаш» далайга-лаа.

17.00 — В. Маяковский. Ха-
матты ларина. 18.00 — Кон-
церт. 18.30 — Док. фильм.

18.45 — Бүгүн делегейде.

19.00 — Мультифильм. 19.20 —

Улук Тилектегил 40 чылы-
нга. «Даадшты дий без вой-
ны». Уран-чечен фильм. 21.00 —

«Уе». 21.30 — «Чү? Кайда? Кай-
да?». Телевизионна. 22.45

— Бүгүн делегейде. 23.00 —

23.20 — Шыдыраага делегей

чемпионнады.

ИЙГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — Эртенги гимнастика.

8.15 — Док. телефильм. 8.35 —

9.35 — Бойдуз дугайында. 2-ги

класс. Алар кышка калчаар.

белгекенири. 8.55 — 12.40 —

Француз аыл. Өөредилгенин

2-ги чылы. 9.55 — «Витим-
ин өрктөр». Эртен-пентерел-
диг фильм. 10.05 — ПТУ сур-
гууларынга. Эстетиктиг кижил-
жылдыгы. Техниктиг эстетика.

10.35 — 11.40 — Совет күрүнө-
нүн үндүлери болган эгелер.

8-чи класс. «Күрүч бол-
гаш бистер». 11.05 — Шыдыраа

школазы. 12.10 — Г. Х. Алар-
сенин тоолдары. 4-ку класс.

13.20 — Төгүзүн армилары.

14.05 — Революциянын ыр-
лары. 14.30 — А. С. Макаре-
нко — педагог, чогаалчы, ха-
матты. 15.20 — 15.25 — Теле-

мезээр.

18.00 — Телемезээр. 18.20

— «Он алаа болгаш оон-даа

улук наз». 19.05 — «Шыанаа». 19.20 —

Телемезээр. 19.30 — «Азия

төвү».

МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчыктыг уду-
лар, чаштар». 20.15 — Чүтү

помучуру. 21.00 — «Уе». 21.30

— «Вс» королевская рать». Уран-чечен

телефильм. 2-ги серия. 22.45 — 01.00 — Хо-
кеей ССРЭ чемпионнады — «Спартак» — «Сокол».

31. СРЕДА

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». 8.40 — Эртенги

гимнастика. 8.55 — «Уруг-
ларга ачыгчтар дугайы».

9.25 — «Даадшты дий без

войны». Уран-чечен фильм.

11.00 — «Ан-чорукчулар клу-

ву». 12.00 — 12.05 — Телем-

езээр.

14.15 — Телемезээр. 14.35

— Чуртун тустууларын док.

фильм. 15.45 — Улук-
туз аялгалары. 16.00 — «Бил-
гич» күш. 16.45 — Бистин

корреспонденттерине чугаа-
лары. 17.15 — «О. Он алаа

болгаш оон-даа улук наз». 18.00 —

«Кижил болгаш хоой-
лу». 18.30 — Док. фильм. 18.45

— Бүгүн делегейде. 19.00 —

Мультифильм. 19.10 — Концерт.

20.00 — Шулукчулар тайбын

дөш демиселде. 21.00 — «Уе».

21.35 — Шулукчулар тайбын

дөш демиселде. Дагдымчы-
нын уланычы. 22.25 — Док.

телефильм. 22.45 — Бүгүн де-
легейде. 23.00 — 23.15 — Шы-

дыраага делегей чемпионнады.

ИЙГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — Эртенги гимнастика.

8.15 — Док. телефильм. 8.35 —

9.35 — География. 7-чи класс.

ССРЭ-нин далайлары. 9.05 —

13.10 — Немел дий. Өөредил-
генин 2-ги чылы. 10.05 —

ПТУ сургууларынга. Физика.

Кристалдарын тургузуу бол-
гаш шынарлар. 10.35 — 11.40

— Төгүз. 9-ку класс. 11.05 —

Бистин салымы. 12.10 — Нити

биология. 9-ку класс. Чайгар

болгаш кылмышал шынгала.

12.40 — Физика. 6-ги класс.

Күш. 13.40 — Төгүзүн армил-
лары. 1 Интернационал дугайы-
нда. 14.20 — Катан тургуушкун